

Amb l'afecte a la mirada: misericòrdia i fraternitat

Al fons del misteri de la misericòrdia divina batega l'alegria de Déu que vol entrar al món. La misericòrdia no és, doncs, només un ressort que s'activaria davant la debilitat o les imperfeccions dels qui ens envolten: és un amor sense reserves, que no calcula; és irradiació d'un amor que no és d'aquest món.

18/01/2018

Poc a poc, al ritme de les festes litúrgiques i dels esdeveniments del Jubileu, estem intentant «tenir la mirada fixa»[1] durant aquest any sant. Des de la butlla de convocatòria del Jubileu, el Papa va subratllar que el misteri de la misericòrdia de Déu es dirigeix no només als que viuen lluny de la casa del Pare, sinó també als que, amb les nostres limitacions, intentem viure a prop de Déu: perquè siguem «també nosaltres mateixos signe eficaç de l'obrar del Pare (...), perquè faci més fort i eficaç el testimoni dels creients».[2]

La misericòrdia és «la biga mestra que sosté la vida de l'Església»,[3] i per això abraça tots els aspectes de l'existència dels cristians. En un primer moment, podria semblar que es tracta d'un eslògan, una manera

diferent de parlar de les coses de sempre; i, tanmateix, és més que això: la misericòrdia és la llum i la força de Déu per redescobrir «amb tot el poble sant, l'amplada i la llargada, l'alçada i la profunditat»[4] del seu amor.

Revisar l'amor

La reflexió calmada sobre la misericòrdia, com quelcom que ens toca de prop, ajudarà a puntualitzar, en el diàleg amb el Senyor, on es podria haver entelat el nostre amor: si en nosaltres hi ha quelcom del fill gran de la paràbola del Pare misericordiós, que no era capaç d'alegrar-se amb la resta;[5] o del fariseu que pujava al temple satisfet de les coses que complia, però amb el cor fred;[6] o del serf que, havent-se fet perdonar per l'amo, no estava disposat a passar per alt els petits deutes d'un altre.[7]

«Conec les teves obres, el teu esforç i la teva constància (...). Ets pacient i constant, i no has defallit quan has hagut de sofrir pel fet de portar el meu nom. Però tinc contra tu que no tens l'amor que abans tenies».[8]

Amb aquestes paraules de l'Apocalipsi, Déu truca a la porta dels cristians que s'esforcen per viure amb profunditat la seva fe: els confirma en el bé que fan, però els empeny alhora a una nova conversió. En la mateixa longitud d'ona es mouen aquestes paraules de sant Josepmaria, que ens poden ajudar a il·luminar el fons de l'ànima:

«Compleixes un pla de vida exigent: matines, fas oració, freqüents els sagraments, treballes o estudies molt, ets sobri, et mortifiques..., però notes que et falta alguna cosa!

»Porta aquesta consideració al teu diàleg amb Déu: com la santedat —la

lluita per aconseguir-la— és la plenitud de la caritat, has de revisar el teu amor a Déu i, per Ell, als altres. Potser descobriràs llavors, amagats en la teva ànima, grans defectes, contra els quals ni tan sols lluitaves: no ets bon fill, bon germà, bon company, bon amic, bon col·lega (...).

»Et “sacrifiques” en molts detalls “personals”: per això estàs enganxat al teu jo, a la teva persona i, en el fons, no vius per a Déu ni per als altres: només per a tu».[9]

La misericòrdia de Déu, si deixem que ens entri a l'ànima, ens porta a revisar l'amor, per despertar els plecs en què el cor es podria haver quedat encongit, endormiscat, gairebé sense adonar-nos-en; ens fa descobrir que vivim pels altres; ens treu d'un excessiu «afany de seguretat personal»[10] en el qual hi podria haver poc lloc per a Déu i pels qui ens acompanyen o ens surten a

buscar. La meva alegria, pregunta el Papa, és «sortir de mi mateix per anar a la cerca dels altres» o «tenir-ho tot resolt, tancat en mi mateix»? [11]

Alegrar-se amb els altres

«Déu és alegria —deia sant Joan Pau II als joves—, i en l'alegria de viure hi ha un reflex de l'alegria originària que Déu va experimentar en crear l'home»,[12] i que torna a experimentar en perdonar-nos: «en el cel hi haurà més alegria per un sol pecador que es converteix que no pas per noranta-nou justos que no necessiten convertir-se ».[13] Al fons del misteri de la misericòrdia divina batega «l'alegria de Déu que vol entrar al món».[14] D'aquí el prec de sant Pau: «el qui fa obres de misericòrdia, que les faci amb alegria».[15]

Per això, la misericòrdia no és només un ressort que s'activaria únicament

davant la debilitat o les imperfeccions dels qui ens envolten: és un amor sense reserves, que no calcula; una llum que ho envaeix tot, i que fa de les virtuts cristianes trets amables i atractius de la personalitat i, sobretot, irradiació d'un amor que no és d'aquest món.[16] «La veritable virtut —va escriure sant Josepmaria a *Camí*—, no és trista ni antipàtica, sinó amablement alegre».[17] Anys més tard tornaria sobre aquesta mateixa idea, ponderant un comentari sentit de passada:

«Sou tots tan alegres que un no s'ho espera», vaig sentir comentar.

»Ve de lluny la dèria diabòlica dels enemics de Crist, que no es cansen de murmurar que la gent lliurada a Déu és de l'“encapotada”. I, malauradament, alguns dels qui volen ser “bons” els fan ressò, amb les seves “virtuts tristes”.

»—Et donem gràcies, Senyor, perquè has volgut comptar amb les nostres vides, joiosament alegres, per esborrar aquesta falsa caricatura.

»—Et demano també que no ho oblidem». [18]

La misericòrdia, doncs, per “funcionar”, per ser genuïna, *alegrement* ho ha d’envair tot per ser genuïna en la nostra vida. L’alegria es predica de la joventut, perquè un esperit jove no calcula, no es posa límits. Perquè la nostra vida cristiana no sigui una «falsa caricatura», ha d’estar tota impregnada d’alegre misericòrdia. No és aquesta una visió utòpica, perquè la misericòrdia és compatible amb la feblesa, i de fet la feblesa mateixa ens permet créixer en misericòrdia, perquè ens fa més humils i capaços de comprendre que els qui estan al nostre costat també tenen defectes. Per això, malgrat que de vegades —perquè vam ser durs,

perquè no vam saber donar-nos als altres, etc.— no aconseguirem reflectir la misericòrdia de Déu, almenys li podem dir al Senyor que voldríem *ser* misericordiosos en tot. Ell ens ajudarà a no calcular, a no fer accepció de persones o de circumstàncies, de manera que es compleixi en nosaltres allò que «donar-se sincerament als altres és de tal eficàcia que Déu ho premia amb una humilitat plena d'alegria».

[19] I donarem també llavors aquest aire net als altres, que no és l'«alegria fisiològica, d'animal sa», [20] perquè la veritable alegria «prové d'abandonar-ho tot i d'abandonar-te en els braços amorosos del nostre Pare-Déu». [21] Qui s'abandona així en Déu, transmet, moltes vegades sense adonar-se, l'alegria que Déu li dona; una alegria que «neix de la gratuïtat d'una trobada», d'«escoltar: “Tu ets important per a mi”, no necessàriament amb paraules (...) I és precisament això el que Déu ens fa

comprendre», [22] i el que podem fer comprendre, també sense paraules, als altres.

Afecte

Quan sant Josepmaria parlava de la caritat, moltes vegades l'anomenava també *afecte* [23] —un terme difícil de traduir a algunes llengües, però central en els seus ensenyaments—, per aclarir que la veritable caritat no és «oficial, eixuta i sense ànima», sinó que està plena d'«escalf humà», [24] de comprensió, d'obertura.

“Viure la caritat” és molt més que observar certes formes externes d'educació o de guardar un respecte fred, que en realitat manté a l'altre a distància: és obrir el cor, [25] treure les barreres amb les quals de vegades ens blindem davant el que ens resulta menys amable en la manera de ser dels altres. *Respecte* ve de *respectus*, mirada atenta, consideració: el veritable respecte no

és una resignació educada davant els defectes dels altres, amb la qual ens quedem protegits darrere del nostre mur de defensa, sinó un port proper, comprensiu, magnànim, que ens permet mirar de debò els ulls a cadascú. A aquesta mateixa actitud es refereix el Papa quan parla de la *tendresa*, que és «caritat respectuosa i delicada»:[26] «intenteu sempre — deia en una ocasió— ser una mirada que acull, una mà que alleuja i acompanya, una paraula de consol, una abraçada de tendresa».[27]

«Seguint l'exemple del Senyor, compreneu els vostres germans amb un cor molt gran, que no s'espanti de res, i estimeu-los de debò (...). Com que sou molt humans, sabreu passar per sobre de petits defectes i veure sempre, amb comprensió maternal, el costat bo de les coses».[28] Fins i tot si ja ens resulta coneguda, és bo que redescobrim la vibració de misericòrdia que batega en aquella

comparació de sant Josepmaria:
D'una manera gràfica i bromejant, us he fet notar la impressió diferent que es té d'un mateix fenomen, segons s'observi amb afecte o sense. I us deia —i perdoneu-me, perquè és molt gràfic— que, del nen que *camina* amb el dit al nas, comenten les visites: com n'és de brut!; mentre la seva mare diu: serà investigador! Filles i fills meus, ja m'enteneu: hem de disculpar. No manifesteu repugnància per menudeses espirituals o materials, que no tenen massa categoria. Mireu els vostres germans amb amor i arribareu a la conclusió —plena de caritat— que *tots som investigadors!*». [29]

Les persones se'ns presenten de manera molt diferent segons com les observem, «amb afecte o sense». La misericòrdia no és, doncs, només una disposició encomiable del cor; sant Josepmaria ens la mostra com una condició necessària per conèixer els

altres, sense les distorsions generades pel nostre amor propi. En veure els altres amb misericòrdia, no edulcorem la mirada: els veiem com els veu Déu; els veiem com veritablement són: homes i dones amb virtuts que admirem, però també amb defectes que probablement els fan patir, tot i que exteriorment no ho manifestin, i que reclamen una ajuda plena de comprensió. Sense misericòrdia, en canvi, perdem angle de visió i profunditat de camp: empetitim els altres. Mirar amb afecte —estimar amb la mirada— permet conèixer millor, i així també estimar millor. «El cor humà té un coeficient de dilatació enorme. Quan estima, s'eixampla en un *crescendo* d'afecte que supera totes les barreres. Si estimes el Senyor, no hi haurà criatura que no trobi lloc en el teu cor».[30]

Formes quotidianes del perdó

La unitat d'una família no s'identifica amb la mera cohabitació dels seus membres, de la mateixa manera que la pau no és la simple absència de guerra. En una llar, una empresa, podria no haver-hi grans conflictes, i alhora existir-hi murs subtils amb els quals els uns es protegeixen dels altres. Són murs que s'aixequen de vegades gairebé sense adonar-nos-en, perquè la convivència quotidiana comporta, gairebé inevitablement, tensions o disgustos: «Hi ha friccions, diferències... Però això són coses corrents, que fins un cert punt contribueixen fins i tot a posar la seva sal als nostres dies. Són insignificances, que el temps sempre supera».[31] El temps acaba mostrant —sempre que no deixem que la supèrbia les infli— que algunes coses a les quals en el seu moment donàvem molta importància, en realitat no la tenien. Per això, especialment en la vida familiar, és

important estar atents per evitar que s'alcin, ni tan sols una mica, aquests murs de vegades gairebé imperceptibles que ens distancien els uns dels altres. Si en lloc de passar per alt les coses que ens resulten molestes alimentéssim ressentiments, el que sí que és “normal” i inofensiu ens podria entumir de mica en mica el cor, de manera que el nostre tracte amb els altres, i així l'ambient de la casa, s'aniria enrarint.

La misericòrdia ens fa sortir del cercle viciós del ressentiment, que porta a atresorar una llista de greuges, en la qual el jo sempre surt enaltit a costa de les deficiències dels altres, reals o imaginàries. L'amor de Déu ens empeny, en canvi, a buscar-lo en el nostre cor, per trobar-hi el nostre alleujament. «Per on puc començar per disculpar les petites o grans ofenses que patim cada dia? Abans de res per l'oració (...). Es

comença pel propi cor: podem afrontar amb l'oració el ressentiment que experimentem, encomanant a qui ens ha fet el mal a la misericòrdia de Déu: "Senyor, et demano per ell, et demano per ella". Després es descobreix que aquesta lluita interior per perdonar purifica del mal, i que l'oració i l'amor ens alliberen de les cadenes interiors del rancor. És tan lleig viure en el rancor! Cada dia tenim l'ocasió d'entrenar-nos per perdonar, per viure aquest gest tan alt que acostia l'home a Déu». [32] Sant Josepmaria, per exemple, solia resar en els moments de la missa també per aquells que li havien fet algun mal. [33]

Un cor misericordiós és un cor àgil, que aconsegueix encaixar «amb esportivitat», sense dramatismes, els episodis menys agradables del dia. [34] De vegades ens pot costar perdonar, perquè s'acumula en

nosaltres el cansament, el neguit, la tensió. Però és bo que —amb l'ajuda de Déu, que no falta— aspirem a perdonar sobre la marxa, i fins i tot a perdonar per endavant, amb magnanimitat: sense portar-ne el compte. Si, per dir-ho així, donem marge als altres —marge per equivocar-se, per ser inoportuns, per estar nerviosos—, no els haurem de perdonar com qui fa una concessió: els perdonarem sense donar-nos importància, amb una caritat que «tot ho excusa, tot ho creu, tot ho espera, tot ho suporta».[35] Sens dubte, ens pot costar digerir el desacord; i en el seu moment potser convindrà fer un comentari delicat a aquesta persona, que l'ajudi a millorar; però, en qualsevol cas, podem perdonar de seguida, encara que faci mal. Moltes vegades ni tan sols s'haurà d'explicitar amb paraules, per no detenir-nos més en l'episodi, i n'hi haurà prou amb la nostra proximitat i una mica

d'humor per treure dramatisme a les coses. Quan superem la temptació de tornar mal per mal, o fredor per fredor, el Senyor ens omple l'ànima; podem dir llavors amb el salmista: «*miseriçòrdia tua super vitas*, la teva misericòrdia val més que la vida»; [36] i amb sant Josep maria, que sabia que era el Senyor que li eixamplava el cor: «no m'ha calgut aprendre a perdonar, perquè el Senyor m'ha ensenyat a estimar».[37]

Carles Ayxelá

[1] Francesc, Butlla *Miseriçordiae vultus* (11-IV-2015), 3.

[2] *Ibídem*

[3] *Ibídem*, n. 10.

[4] *Ef* 3, 18.

[5] Cf. *Lc* 15, 28-32.

[6] Cf. *Lc* 18, 10-14.

[7] Cf. *Mt* 18, 23-35.

[8] *Ap* 2, 2-4.

[9] Sant Josepmaria, *Solc*, n. 739.

[10] Sant Josepmaria, *És Crist que passa*, n. 18.

[11] Francesc, Homilia a Santa Marta, 25-II-2016.

[12] Sant Joan Pau II, Discurs, 6-IV-1995.

[13] *Lc* 15, 7.

[14] Benet XVI, Homilia, 18-IV-2010.
Cf. Sant Tomàs d'Aquino, *Super Psalmos*, 24 n. 6: «En Déu es reconeix la bondat, és a dir, la comunicació de béns a les criatures, ja que el bé és difusiu de si mateix. La misericòrdia, al seu torn, fa referència a una

especial efusió de bondat per remoure la misèria».

[15] *Rm* 12, 8.

[16] Cf. *Jn* 17, 21.

[17] Sant Josepmaria, *Camí*, n. 657.

[18] *Solc*, n. 58.

[19] Sant Josepmaria, *Forja*, núm. 591.

[20] *Solc*, n. 659.

[21] *Ibídem*.

[22] Francesc, *Discurs*, 6-VII-2013.

[23] Cf., per exemple, *Solc*, n. 821; *Forja*, n. 148; *Amics de Déu*, n. 125, 229; *És Crist que passa*, n. 36.

[24] *És Crist que passa*, n. 167.

[25] Cf. *Amics de Déu*, n. 225.

[26] Francesc, *Missatge*, 6-XII-2013.

[27] Francesc, *Discurs*, 9-XI-2013.

[28] Sant Josepmaria, *Carta 29-IX-1957*, n. 35 (citada a E. Burkhart – J. López, *Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de San Josemaría. Estudio de teología espiritual*, Rialp, Madrid 2011, vol. II, p. 331-332).

[29] *Ibídem*.

[30] *Via Crucis*, VIII, n. 5.

[31] Sant Josepmaria, *Converses*, n. 101.

[32] Francesc, *Angelus*, 26-XII-2015.

[33] Cf. Javier Echevarría, *Vivir la Santa Missa*, Rialp, Madrid 2010, p. 106, 151.

[34] Cf. *Converses*, n. 91.

[35] *1 Cor* 13, 7.

[36] *Sl* 63, 4.

[37] *Solc*, n. 804.

Fotos: Santi González-Barros

Copyright © www.opusdei.org

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca/article/amb-lafecte-a-la-
mirada-misericordia-i-fraternitat/](https://opusdei.org/ca/article/amb-lafecte-a-la-mirada-misericordia-i-fraternitat/)
(07/04/2025)